

první pomoc
pro mezinárodní **rodiny**
v **krizi**



**Co byste měli vědět dříve,
než se rozhodnete řešit
rodinnou krizi po svém**

rodiny v krizi

V době otevřených hranic a snadného cestování je běžné, že vzniká mnoho mezinárodních párů, které mezi sebou uzavírají manželství. Společné soužití lidí pocházejících z rozdílných kultur však může přinášet specifické problémy. Řešení takových situací je pak o to složitější, pokud ve vztahu figurují děti.

Málokdo si uvědomí hned na začátku, že založit rodinu s cizincem může mít v případě vypuknutí partnerských neshod vážné důsledky. Proto vznikl tento leták, jenž je určen Vám, kteří máte za partnera cizince, uzavřeli jste manželství s cizincem nebo se k tomuto kroku teprve chystáte.

Tento leták slouží jako informační materiál, který varuje před některými způsoby řešení krizových situací a upozorňuje na možné právní důsledky Vašeho jednání, rozhodnete-li se situaci řešit po svém. Leták plní roli „první pomoci“, nabízí základní odpovědi na otázky co dělat, jak jednat a kam se obrátit, ocitnete-li se v tíživé situaci.

Cílem letáku není suplovat právní poradnu, ani podat komplexní právní přehled v této oblasti.



Haagská úmluva aneb čeho se dopouštíte, když jednáte na vlastní pěst

Nejdůležitějším právním dokumentem na mezinárodní úrovni je **Haagská úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí** z roku 1980. Podle této Úmluvy nemůže jeden rodič bez souhlasu druhého svévolně odjet s dítětem do jiného státu (přemístění) nebo proti vůli druhého rodiče v jiném státě s dítětem setrávat (zadržení). Pokud je tedy porušeno právo druhého rodiče na péči o dítě, jde o **protiprávní jednání**. Péči o dítě upravují zákony státu, na jehož území Vaše rodina žije. Z toho plyne, že není **rozhodující Váš subjektivní dojem, podle něhož Váš partner/ka neplní rodičovské povinnosti. To, co rozhoduje, je právní situace**, tedy že Váš partner/ka má rodičovská práva k dítěti, a to podle práva státu, v němž společně žijete. Rozhodující není ani české občanství dítěte.

Několik základních rad a pravidel aneb co dělat, když ...

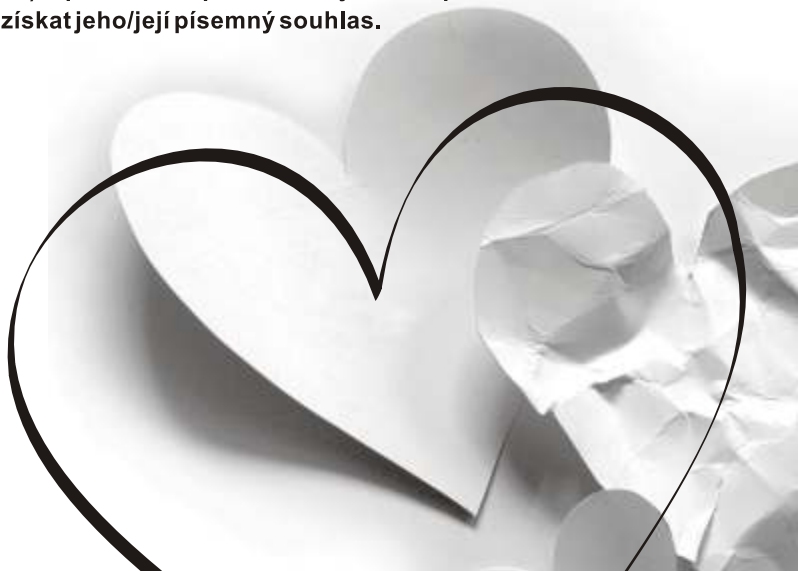
... žiji v zahraničí a chci s dítětem odjet domů ...

Pokud se chystáte opustit zemi, ve které žijete, a odjet domů, či do jakékoli jiné země, pamatujte, že na prvním místě je vždy dohoda s partnerem/partnerkou. Ta se často jeví jako nemožná, přesto se o ni alespoň pokuste. Snažte se kontaktovat organizace a instituce, které Vám mohou být ve Vaší situaci nápomocny radami, jak postupovat v souladu s právním řádem, a poskytnou Vám zázemí nutné k co nerychlejšímu a nejhladšímu nalezení východiska. Vždy také využijte možnosti poradit se o Vaší situaci na místním zastupitelském úřadě (seznam všech zastupitelských úřadů ČR v zahraničí naleznete na této adrese: <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/EncTemata.asp?IDT=53>). Zde by Vám měla být podána pomocná ruka alespoň v tom ohledu, že budete nasměrováni na příslušné instituce, které poskytují odbornou pomoc.

Rodinné právo je velmi složité a může se lehce stát, že Vaším intuitivním jednáním, které subjektivně považujete za spravedlivé a logické, zasáhnete nejen do práv druhého rodiče k dítěti, ale i do práv dítěte samotného. Řada států celého světa se připojila k Úmluvě o právech dítěte, která zaručuje každému dítěti mimo jiné právo na péči obou rodičů, právo na ochranu před oddělením od rodičů proti jejich vůli a před nezákonným přemísťováním do zahraničí a nenavrácením zpět. **Na první pohled se právní úprava může zdát v konkrétní situaci tvrdá, ale mějte na paměti, že stejná práva platí i pro Vás.**

Pokud je důvodem Vašeho vycestování s dítětem do jiného státu domácí násilí, je velice důležité získat veškerou potřebnou důkazní dokumentaci. Jedná se totiž o skrytý druh násilí, které se zpravidla odehrává za dveřmi domovů, a často je proto velmi problematické dokázat, že k němu docházelo. Je nutné vyhledat co nejdříve odbornou pomoc - navštivte lékaře, informujte ho a žádejte od něho lékařskou zprávu a zápis do zdravotní dokumentace. Ohlaste vše na policii, na místní sociální úřad, obraťte se na azylový dům, případně na některou z neziskových organizací zaměřenou na problematiku domácího násilí. **Veškerá dokumentace může posloužit jako důkazní materiál před soudem. V žádném případě se nedomnívejte, že při rozhodování soudu o tom, zda dítě bude navráceno zpět, obstojí pouze Vaše tvrzení, že se na Vás či Vašem dítěti partner/ka dopouštěl/a domácího násilí. Průkazné jsou pouze výše zmíněné dokumenty.**

V žádném případě od partnera/partnerky neodcházejte s dítětem bez jakékoli předchozí dohody domů, ani do jiného státu! Útěkem se nic nevyřeší a Vaše jednání by mohlo být kvalifikováno dokonce jako trestný čin. Je-li situace napjatá, snažte se o problémech (včetně případného odchodu s dítětem) s partnerem /partnerkou jednat v přítomnosti svědků nebo se pokuste získat jeho/její písemný souhlas.



... jsem i s dítětem opustil/a obvyklé bydliště a odjel/a domů ...

Pokud ztratíte hlavu a sáhnete k takovému řešení, musíte počítat s tím, že se druhý rodič bude pomoci existujících právních instrumentů svých práv domáhat. Stále ještě máte příležitost zmírnit hodnocení Vašeho činu například tím, že projevíte snahu dohodnout se a problém s partnerem/partnerkou vyřešit. V této věci mohou výrazně pomoci svým působením mediátoři. Mediátor je profesionál v oblasti vyjednávání, který zaujímá neutrální postoj k oběma stranám sporu a napomáhá profesionálním vedením procesu najít konstruktivní řešení přijatelné pro obě strany. Více informací o roli a fungování mediátorů naleznete na webových stránkách Asociace mediátorů ČR (<http://www.amcr.cz/>).

Obrat'te se na příslušné orgány, zejména na oddělení sociálně právní ochrany dětí na městském úřadě v místě Vašeho bydliště s žádostí o pomoc a radu při řešení Vaší situace. Spolupracujte na řešení problému i v případě, že bude nařízen návrat dítěte, protože smírné řešení a dohoda mají vždy přednost před nuceným návratem dítěte do ciziny. Skrýváním se s dítětem a nepřebíráním pošty dlouhodobě nic nevyřešíte.

... opustil mě partner/ka a i s dítětem odjel/a domů ...

V takovém případě Váš partner/ka zjevně porušil nejen Vaše rodičovská práva, ale zasáhl také do práv dítěte. V ČR platí Haagská úmluva, která Vám umožňuje požádat příslušné orgány o pomoc při zajištění návratu dítěte, pokud se nachází na území státu, který je Haagskou úmluvou rovněž vázán (seznam těchto států naleznete na adrese <http://www.hcch.net>). V ČR je tímto orgánem Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně (<http://www.umpod.cz/>).



Co může následovat

Následky mohou být různé. Vše záleží na konkrétních okolnostech. **Velmi důležitá je především vůle obou rodičů najít smírné, kompromisní řešení.**

Pokud soud zjistí, že některý z rodičů porušil zákon (došlo k přemístění, nebo zadržení), zpravidla nařídí navrácení dítěte do státu, kde předtím mělo obvyklé bydliště. Někdy může být Vaše jednání kvalifikováno dokonce jako trestný čin! Buďte si proto vědomi toho, že odchodem ze státu se nezbavujete trestněprávní odpovědnosti.

Dítě na prvním místě

Pamatujte si, že dítě je důležité pro oba rodiče, stejně jako oba rodiče pro něj, a nemůže fungovat jako nástroj řešení partnerských sporů.

Při hledání východiska z rodinné krize proto jednejte s ohledem na nejmladší rodinné členy, jejichž křehká psychika vždy napjatou situací mezi partnery trpí. Nedopustěte, aby se Vaše dítě stalo obětí Vaší soukromé války.

„...děti se už nesmí považovat za vlastnictví rodičů, ale musí být uznávány jako jedinci s vlastními právy a potřebami...“

– Doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy, 31. pravidelné zasedání, Doporučení k Evropské chartě práv dítěte, text přijatý 4. 10. 1979

„...všeobecně uváděným předpokladem je, že skutečná oběť „únosu dítěte“ je samotné dítě, které trpí v důsledku náhlého narušení jeho stability, traumatizující ztráty kontaktu s rodičem, který se staral o jeho výchovu, nejistoty a frustrace, které přichází s nezbytností přizpůsobit se neznámé řeči, cizím kulturním tradicím, jakož i neznámému učiteli a příbuzným.

– Dyerova zpráva, str. 21 (dokument Haagské konference mezinárodního práva soukromého)

Důležité kontakty a odkazy aneb kam se obrátit v nouzi

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Benešova 22, 602 00 Brno
E-mail: marketa.novakova@umpod.cz; ilona.durisova@umpod.cz
Tel.: +420 542 215 443-5
www.umpod.cz

Nadace Naše dítě

Ústavní 95, 181 00 Praha - Bohnice
E-mail: lpp@nasedite.cz
Tel.: +420 777 800 002 linka právní pomoci - právní rady týkající se dítěte
(každou středu 10-18 hod)
www.nasedite.cz

Bílý kruh bezpečí, o.s.

U Trojice 2, 150 00 Praha 5
E-mail: bkb@volny.cz
Tel.: +420 257 317 110 (nonstop linka)
www.bkb.cz

ROSA

Podolská 242/25, 147 00 Praha 4
E-mail: info@rosa-os.cz, poradna@rosa-os.cz
Tel.: +420 241 432 466
SOS tel.: +420 602 246 102 (Po-Pá: 9-18 hod.)
www.rosa-os.cz

Psychosociální centrum Acorus

Legerova 20, 120 00 Praha 2
E-mail: acorus@iol.cz
Tel.: +420 283 892 772 (nonstop linka)
www.acorus.cz

Asociace mediátorů České republiky

K vodojemu 4, 150 00 Praha 5
E-mail: amcr@amcr.cz
Tel.: +420 251 553 461
www.amcr.cz

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Loretánské náměstí 5, 110 00 Praha 1
Seznam zastupitelských úřadů: <http://www.mzv.cz/www/mzv/EncTemata.asp?IDT=53>

Ministerstvo spravedlnosti ČR

Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
www.justice.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Na Poříčnické právu 1, 128 10 Praha 2
Tel.: +420 221 922 450
www.mpsv.cz

Česká advokátní komora

Národní 16, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 221 729 011
E-mail: sekr@cak.cz
www.cak.cz

Ministerstvo spravedlnosti

